

ÇOCUK EĞİTİMİNDE AİLENİN ROLÜ¹

Prof.Dr.MEHMET ZEKİ AYDIN²

Çocuk ve gençler, çoğu zaman, büyüklerinin isteklerini ilk söylediklerinde yapmazlar. Keşke yapsalardı, ama yapmazlar. Ancak bunu kesinlikle kötüye yormayın ve onu azarlamaya veya dövmeye kalkmayın. Bunun birçok sebebi vardır. Her yaşta, her olayda ayrı bir nedenle çocuklar konuştuğularımıza kulak vermezler. İşte bunu bilerek, bazı isteklerimizi öfkelenmeden çeşitli yollar deneyerek çocuklara ulaştırmaya çalışmalıyız.

Söylediğinizi yapmayan, duymazlıktan gelen çocuğunuza, azarlamadan bir daha söyleyin yine yapmıyorlarsa not yazın. Not, mesajı güçlendirir ve çocuğun bilincinde yer etmeye zorlar. Aynı zamanda çocuğun şu evrensel mazeretle haykırmasına engel olur: “Ama sen bana söylemedin ki!” Notlarınızda parlak, zıt renkler kullanın ve büyük, kalın harflerle yazın. Çizilen veya yapıştırılan resimler mesajları daha görünür hâle getirirler. Bütün notlar kısa ve özlü olmalıdır. İşte bazı örnekler: –

- . Banyoda: YATMADAN ÖNCE DİŞ FIRÇALANACAK.
- . Yatak odasında: HER SALI ODA TEMİZLİĞİ.
- . Mutfakta: BUZDOLABINI KAPALI TUT.
- . Antrede: ÇOCUKLAR, AYAKLARINIZI YIKAYIN.
- . Banyoda: DUŞTAN SONRA HAVLUYU ASIN.
- . Bodrumda: ÇIKARKEN IŞIKLARI SÖNDÜRÜN.

Notlarımız, ön kapıya da asmış olsanız, kafanıza da yapıştırırsanız hiç fark etmez. Nasıl olsa herkes durup bakacaktır, bu kaçınılmazdır. Zaman zaman notların yerini değiştirmek veya eski notlar bir alışkanlık hâline geldiğinde yeni notlar yazmak işe yarayabilir.

Çocuklardan en önemli isteklerinizi yemek masasına saklayabilirsiniz. İnsanların yemek yerken isteklere en açık oldukları anlaşılmıştır. Bazen çocuklardan bir şey isterken, satıcıların “kolay satış” dediği tekniği kullanabilirsiniz. Çocuğu küçük bir isteğinizi yerine getirmeye razı edin (tıpkı bir satıcının “Bana sadece bir dakikanızı veriniz.” demesiyle razı olmanız gibi). Sonra bu istekleri azar azar çoğaltarak artırınız. Çocuk bu şekilde kendini baskı altında kalmış hissetmez. Örneğin, çocukların bahçede daha çok iş yapmalarını istediğinizi

¹ Bu yazı, “Çocuk Eğitiminde Ailenin Rolü .” **Çorum Müftülüğü Sesleniş Dergisi**, Çorum Temmuz 2006, sayı: 4, s.4’de yayımlanmıştır.

² www.mehmetzekiaydin.com Email: mehmetzekiaydin@gmail.com

varsayalım. Onlara bu hafta çimenlerin dörtte birini biçirmekle işe başlayın. Üç haftada bu miktarı yarıya çıkarın. Bir ay sonra tamamını yaptırın.

Söylediklerimizi çocuğa tekrarlatmak da isteklerimizi güzellikle yaptırmanın bir yolu olabilir. Aynı şekilde, isteğimizi yerine getirmeyen çocuğa, vakit geçirmeden aynı isteğinizi tekrarlayabilirsiniz. Çocuk, yapacağı görevleri, önem verdiği birden çok kişiden işitirse etkili olabilir. Baba, anne, kardeşler, büyük anne, büyük baba, öğretmen veya saygın bir kişiden bu konuda yardım alınabilir.

Emir ve yasakları oyunlaştırarak, kelime oyunlarına başvurarak, söylediklerimizi kuvvetlendirebiliriz. Kafiyeli kurallar, nesir biçimindeki emirlerden daha iyi hatırlanacaktır. Çoğu çocuklar, bunları şaşılacak kadar hızlı bir şekilde ezberlerler. Örneğin;

Dizi dizi inciyim, temizlikte birinciyim.

Bembeyaz dişim, fırçalamak işim.

Pijama katlı durur, çünkü doğrusu budur.

Sevgili bal arısı, kapalı kalsın bahçe kapısı.

Erken yatalım, erken kalkalım, güzel çocuğum,

Canım, balım.

Ev hayatınıza uygun olanları uydurabilirsiniz. Ölümsüz şiirler yazmak için telaşlanmanıza gerek yok. Bu kafiyeli duyurular saçma bile olsa çok etkilidir. Bilmece formu içinde gizlenmiş aşağıdaki gibi emirler de verebilirsiniz.

Baba: Sana göre bir bilmecem var. Gece yatmadan bir şey kullanırsın. O kirli dişleri sevmez. Nedir?

Çocuk: Diş macunu mu?

Baba: Bildin!

Çocuğa ve gence, isteklerimizi bildirirken, iyiliksever görünen, oysa aslında gizli bir iğneleme ve suçlama bulunan mesajlar vermemeye dikkat etmek gerekir. Örneğin;

“Ben çocukken, biz hiç ...” diyen bir anne babanın gerçek mesajı, “O zaman da, şimdi de ben senden üstünüm.” demektir.

“Bunu gerçekten istiyorsan haydi yap.” (Gerçek mesajı: Yaptığın şeyi onaylamıyorum. Bu bakımdan istediğin şeyi yapmana izin vererek iki taraflı oynayacağım ve aynı zamanda bu konuda kendini suçlu hissetmene neden olacağım.)

“Babanın/annenin sana bütün verdiklerinden, senin için yaptıklarından sonra, demek bu şekilde davranıyorsun!” (Gerçek mesajı: Kendini suçlu hissetmelisin çocuk, çünkü annen baban daima kayıt tutuyor.)

Başkalarından duyduğumuzda bu ikiyüzlülüğü çoğu zaman fark ederiz veya en azından hissederiz. Ne yazık ki, kendi ağzımızdan çıkınca bunları yakalamak kolay değildir. Ama yapılabilir. Örneğin;

“Bu mesele hakkında konuşmayalım.” demektense dürüst olunuz. “Bu mesele hakkında şimdi konuşmak istemiyorum; beni rahatsız ediyor.” deyiniz.

“Bu sana bağlı” demektense, olduğu gibi konuşunuz. “Ben şimdi o konuda bir karara varacak hâlde değilim, sen kendin karar ver.”

“Anlayamayacak kadar küçüksün.” demektense şunu deneyebilirsiniz: “Bu karışık bir mesele ve açık söylemem gerekirse sana nasıl açıklayacağımı düşünüyorum, ama bana da zor geliyor.”